

Burdur Müzesi'nden Erkek Portresi

A Man Portrait From Burdur Museum

Yaşar Arlı^{1*}

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹Dr. Araş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

Dr. Res. Assist., Akdeniz University, Turkey

yasararli@akdeniz.edu.tr

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7799-6764>

Makale geliş tarihi / First received : 17.10.2022

Makale kabul tarihi / Accepted : 22.12.2022

599

Bilgilendirme / Acknowledgement:

1- Bu çalışma, Prof. Dr. Havva Işık danışmanlığında 2020 yılında tamamlanan "Flaviuslar ve Traian Dönemleri Anadolu Portre Sanatı" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

2- Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur. Bu makaleye, insanlardan veri ve örnek toplamayı gerektiren anket, mülakat ve inceleme ile hayvanlar üzerinden deney içeren çalışmalar kapsamına girmediğinden etik kurul onay belgesi gerekmemektedir.

3- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *intihal.net*. Similarity Index 12%

Atıf bilgisi / Citation:

Arlı, Y. (2022). Burdur Müzesi'nden erkek portresi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 599-607.

ÖZ

Günümüze kadar kaleme alınmayan erkek portresi, Burdur Müzesi'nde korunmaktadır. Yerel malzemeden yontulan portrenin buluntu yeri bilinmemektedir. Arkeoloji dünyasına kazandırmak amacıyla kaleme alınan eserin ilk önce durum ve tanımı yapılmıştır. Kendine has karakteristik özellikleriyle yontulan erkek başı, özel bir portredir. Bu portredeki başa yapışık, uzun ve hacimli saç buklelerinin alın merkezinde çatal motifi oluşturacak şekilde tasarlanması da eserin tarihlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Çünkü Roma İmparatorluk dönemi portre sanatının yorumlanmasındaki en önemli etken hüküm süren imparatorun saç stili ve sanatsal anlayışıyla birlikte eşinin saç modasıydı. İrdelenen eserdeki saç stili de önerildiği dönemin imparator portresiyle karşılaştırılmıştır ve ayrıca bu imparatorun portre tipleri de açıklanmıştır. Böylelikle erkek başının, imparatorun hangi portre tipinden esinlenerek yontulduğu da belirtilmiştir. Traianus'un I. tip portrelerinden esinlenerek yontulan Burdur eseri, imparatorun hükümranlık dönemine verilmiştir (MS 98-117). Benzer saç stiliyle doğrudan Traianus dönemine verilen Burdur eserindeki yüz hatlarının işlenişindeki üslup özelliği de eser için önerilen bu dönemi destekler niteliktedir. Ayrıca portrenin boyutu ve kullanılan malzeme de erkek başının buluntu yeri ve ele geçtiği mimari yapı hakkında varsayımlar gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır. Boyutuyla ev yapısından ele geçtiği düşünülen eserin, işlendiği malzemenin cinsi de korunduğu kentte ya da yakın çevresinde yontulduğunu gösterir.

Anahtar kelimeler

Burdur Müzesi, erkek portresi, saç stili, Traianus dönemi.

ABSTRACT

The man portrait, which has not been written until today, is preserved in Burdur Museum. The findspot of the portrait sculpted from local material is unknown. First of all, the situation and definition of the piece, which was written in order to bring it to the world of archaeology, were carried out. The man head, sculpted with its own characteristic features, is a special portrait. The design of the long and voluminous tresses of hair attached to the head in this portrait to form a bifurcation motif in the center of the forehead is also very important in terms of dating the piece. Because the most important factor in the interpretation of the portrait art of the Roman Imperial period was the hair style of the reigning emperor and his artistic understanding, as well as the hair fashion of his wife. The hairstyle in the analyzed piece was compared with the portrait of the emperor of the period in which it was proposed, and also the portrait types of this emperor were explained. Thus, it is also stated that the man head was sculpted by being inspired by which portrait type of the emperor. The Burdur piece, inspired by the type I portraits of Trajan, was dated to the emperor's reign (AD 98-117). The stylistic feature of the facial features in the Burdur piece, which was dated directly to the period of Trajan with a similar hairstyle, also supports this period suggested for the piece. In addition, the size of the portrait and the material used make it possible to make suggestions about the place where the man head was found and the architectural structure in which it was found. The type of material that the piece, which is thought to have been found in the house with its size, shows that it was sculpted in the city where it was preserved or in its close vicinity.

Keywords

Burdur Museum, man portrait, hair style, period of Trajan.

GİRİŞ

Anadolu'daki Roma İmparatorluk dönemi portre sanatı konusundaki en kapsamlı çalışmalar, 1966 ve 1979 yıllarında Jale İnan ve Elisabeth Alföldi Rosenbaum tarafından gerçekleştirilmiştir (İnan ve Rosenbaum 1966; İnan ve Rosenbaum 1979). Bu iki değerli çalışma sonrasında ise Aphrodisias (Smith vd. 2006; Smith 2009, ss. 9-34; 2018) ve Ephesos (Aurenhammer 2018, ss. 172-231) örneklerindeki gibi ören yeri, Silifke (Tepebaş ve Durugönül 2013, s. 35-152) ve Manisa (Dinç 2015, ss. 27-96) örneklerindeki gibi müze merkezli, Pamphylia (Güven 2014) ve Kilikia (Çalık 1997) örneklerindeki gibi bölgesel ve Ankyra (Gökçe 1957) ve Side'den (Erkoç 2019, ss. 243-252) ele geçen özel portre örneklerindeki gibi tekil çalışmalar da söz konusudur. Kaleme alınan portre ise 20.04.1966 yılında, Y. Eraslan'dan müsadere (zoralm) yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Müze deposunda korunan bu eser, 1979 yılında Jale İnan ve Elisabeth Alföldi Rosenbaum'un yayımladıkları eserde, incelenmemiştir. Oldukça kapsamlı bu çalışmada değerlendirilmeyen erkek başı, müze özelinde ya da bölgesel bir portre araştırmasında da değerlendirilmediğinden günümüze kadar yayımlanmamıştır.

Zoralımla müzeye kazandırılan erkek portresindeki başa yapışık, alın merkezinde çatal motifi oluşturan hacimli ve uzun saç tutamlarıyla şekillendirilen saç stili, verilen dönemin imparator portresiyle karşılaştırılarak tarihlendirilmiştir. Ayrıca Burdur eserinin öykünülerek yontulduğu imparatorun portre tipiyle birlikte diğer portre tipleri de açıklanmıştır. Bu ayırtedici portre tipolojisinin yanı sıra imparatorun portre tiplerindeki ortak karakteristik özellikler de belirtilmiştir. İrdelenen portrede ise gözlemlenebilen kendine özgü fizyonomik özellikler neticesinde eserin, özel bir portre olduğu anlaşılmıştır. Burdur Müzesi'nde korunan bu portrenin ise buluntu yeri ve ele geçtiği mimari yapı bağlantısı bilinmemektedir. Yalnızca envanter kaydından müsadere yoluyla müzeye kazandırıldığı belirtilen portrenin, Burdur ya yakın çevresinden keşfedildiği düşünülmektedir; çünkü yontulan malzemenin düşük kalitede olması da bu görüşü desteklemektedir (Bağlıbel 2018, s. 82). Maliyeti düşük tutmak amacıyla tercih edilen bu malzeme, yakın çevreden temin edilmiş olmalıdır (Bağlıbel 2018, s. 82). Ayrıca bu eserden yola çıkarak Burdur ve çevresinin Roma İmparatorluk dönemi portre sanatını açıklamak her ne kadar zor olsa da portrenin üretim yeri hakkında da görüş bildirilmiştir. Son olarak ise öykülendiği portre tipi ve yontulduğu dönemle birlikte ele geçtiği kent ve mimari yapı bağlantısı ile bölgenin yontu sanatını yön veren yerel unsurlar da açıklanmaya çalışılmıştır.

Eserin Korunduğu Müze, Malzeme ve Ölçüleri

Burdur Müzesi'ndeki portre, 2897 envanter numarasıyla, eser listesine kaydedilmiştir. Kireç taşından yontulan erkek başının yüksekliği 0.12,5 m, genişliği de 0.10,2 m'dir (Resim 1).

Eserin Durumu

Erkek başı, boynunun gövdeyle birleştiği yerden noksandır. Alın merkezinde çatal motifi oluşturan başa yapışık, düz ve hacimli saç buklelerinde aşınma söz konusudur. Yüzde kısmen renklenme ve kabuklanma görülür (Resim 1).

Resim 1. *Erkek Portresinin Cepheden Görünümü.***Eserin Tanımı**

Portre, yetişkin bir erkeği temsil etmektedir (Resim 1). Eser, bir büst ya da heykel olarak yontulmuş olmalıdır. Başa yapışık uzun ve düz saç tutamları, hacimlidir. Alnına doğru taranan saç, alnı merkezinde küçük bir çatal motifi oluşturmaktadır. Bu motiften her iki yana ayrılan saç tutamlarının uç kısmı dalgalıdır (Resim 2-3). Düz alnı, dardır. İnce kaşlar, yay şeklindedir. Açık gözler, iri ve pompelidir. Göz bebeği ve iris, işlenmemiştir. Üst göz kapağı, alt göz kapağına oranla etlidir. Burun kökü, düzdür. Düz burun, kısadır. Burun kanatları, geniştir. Elmacık kemikleri, belirgindir. Yanaklar, dolgunur. Ağız küçük ve kapalıdır. Dudaklar ise incedir. Üst dudak, fiyonk şeklindedir. Üst dudak alanı, dardır. Kulaklar, yanlardaki uç kısmı dalgalı saç buklelerinin altında bırakılmıştır. Oval yüz, çeneye doğru sivrilir. Dolgun ve yuvarlak çene, geriye doğru çekiktir. İnce boyun, kısadır. Âdem elması, belirgindir. Portresi yapılan kişinin karakteristik özellikleri gerçekçi aktarılmıştır. Capite velato tipinde yontulan erkek başının arka kısmı, toğanın uzantısıyla örtülmüştür.

Resim 2-3. *Erkek Portresinin Sağ ve Sol Profilden Görünümü.*

Eserin Değerlendirilmesi

Roma İmparatorluk dönemi portre sanatını yön veren en önemli husus, hükümlanlığını ilan eden imparatorun saç stili ve sanatsal anlayışıyla birlikte eşinin saç modasıydı. İlk, hükümlanlık tahtına çıkan imparatorun, kent Roma'da üretilen protip portreleri eyaletlere gönderilmekteydi. Bunun sonucunda da halk hem imparatorunu tanımaktadır hem de imparatorunun portrelerini yaptırmaktaydı. Kendi portrelerini yaptırmak isteyen kişiler de döneminin portre sanatını şekillendiren imparator ve imparatoriçenin saç stili/modasıyla, portrelerini yaptırılırdı. Bu yüzdendir ki resmi ve özel portrelerin tarihlendirilmesinde saç stili/modası oldukça önemlidir. Burdur eserindeki saç stilinde de alına doğru taranan uzun, düz, hacimli ve başa yapışık saç tutamları, alın merkezinde küçük bir çatal motifi oluşturmaktadır. Her ne kadar bu motif aşınmış olsa da her iki yana doğru taranan uç kısımları dalgalı saç tutamlarından bu anlaşılmalıdır. Erkek portresinde uyarlanan bu saç stili de MS 98-117 yılları arasında yönetimde kalan imparator Traianus'un I. tip portresindekilerle benzerdir (West 1941, s. 60; Eckstein ve Beck 1973, s. 87; Fittschen ve Zanker 1985, ss. 39-40, lev. 42-43; Roche 2002, s. 42). Yaklaşık on dokuz yıl imparatorluğu yöneten Traianus, hem "*Optimus*" unvanına sahip tek imparator hem de imparatorluğun sınırlarını en uç noktaya taşıyan tek kişidir (Kleiner 1992, s. 208; Bennet 1997, s. 198). Hayatı Dacialılar ve Parthlarla mücadeleyle geçen imparator, hükümlanlığı boyunca birden çok portre tipiyle tasvir edilmiştir (Arlı 2020). İlk (I. portre tipi) portre tipi de kendinden önceki imparator Nerva (MS 96-98) döneminde yönetime ortak edilmesiyle yontulmuştur ve bu portre tipi, imparatorluğunun (MS 98) ilk yıllarında da görülür (Eckstein ve Beck 1973, s. 87; Chamay vd. 1982, s. 249, lev. 56-56a-b). Bu portre tipinde başa yapışık düz ve hacimli saç bukleleri, alına doğru taranmaktadır. Alın merkezinde küçük bir çatal motifi oluşturan bu saç bukleleri, çataldan her iki yana ayrılmaktadır ve bu saç buklelerinin uç kısmı da dalgalıdır. Burdur eserindeki bu benzer saç stili de, imparatorun I. tip olarak nitelendirilen bu portre tipinden esinlenerek tasarlanmıştır. Erkek başını, Traianus'un Kapitolin Müzesi'nde korunan I. tipteki portresiyle de karşılaştırıldığında bu benzerlik görülür (Fittschen ve Zanker 1985, ss. 39-40, lev. 41-42).

İmparatorun II. tip portreleri, MS 102/3 yıllarında ortaya çıkar (Fittschen ve Zanker 1985, ss. 40-41, lev. 44-45; Kreilinger ve Turkowski 2003, s. 89; Arlı 2020, s. 4). I. Dacia Savaşı sonrasında tasarlanan bu portre tipinde, I. tipten farklı olarak; alına doğru taranan başa yapışık, uzun, hacimli ve düz saç tutamları, alın ortasına kadar indirilmiştir (Bernoulli 1891, s. 77, lev. 24a-b; Fittschen ve Zanker 1985, s. 40-41, lev. 44-45). Başa yapışık bu saç tutamları, bu portre tipinde daha hareketlidir. Ayrıca I. tipteki alın merkezindeki küçük çatal motifi, Traianus'un II. tip portrelerinde daha derindir. Paris Louvre Müzesi'ndeki Traianus portresi de imparatorun II. tipine örnektir (Gross 1940, s. 72, lev. 8b).

III. tipteki Traianus portreleri ise zaferle sonuçlanan II. Dacia Savaşı sonrasında yontulmuştur (Gross 1940, ss. 85-98). MS 105/6 yıllarında elde edilen bu zafer sonucunda yaratılan bu tip, MS 108 yıllarından itibaren karşılaşılır. Gerçekleştirilen savaşla bağlantılı olarak "*Decennalia*" tipi olarak da anılmaktadır (Gross 1940, ss. 85-98). İmparatorun en yaygın kullanımı olan bu portre tipinde de II. tip portrelerindeki gibi başa yapışık, uzun, düz ve hacimli saç bukleleri yine alın ortasına kadar indirilmiştir. Fakat bu portre tipinde alın merkezinde küçük ya da daha derin bir çatal motifi yer almamaktadır (Heintze 1961, ss. 19, lev. 18-19). Aksine alınının sağ kısmında birbirinden ayırt edilmiş üç adet çatal motifi yer alır (Gross 1940, s. 85, 88, lev. 14c-d). Buradaki

çatal motifinden soluna doğru taranan saç buklelerinin de uç kısmı dalgalıdır. Bu portre tipinde karşılaşılan bu saç modeliyle birlikte herhangi bir çatal motifi, yer almamaktadır; fakat sağından-soluna doğru yönlendirilen uç kısmı dalgalı saç tutamlarının aynı korunduğu saç stili de bu tip içerisinde değerlendirilir (Gross 1940, ss. 100-101, lev. 27a). İstanbul von Aulock Koleksiyonu ile Berlin Pergamon Müzesi ve Oslo'daki portreler de imparatorun III. tipindedir (Gross 1940, ss. 100-101, lev. 27a; İnan ve Rosenbaum 1966, s. 68, lev. 17, res. 1-2; İnan ve Rosenbaum 1979, ss. 92-93, lev. 34; Özgan 2013, ss. 75-76, res. 62a-c).

İmparatorun diğer portre tipi de (İnan ve Rosenbaum 1979, ss. 93-94, lev. 35, res. 3-4; Arlı 2020, ss. 42-43, lev. 14) özde III. tip portrelerini anımsatmaktadır, tek farkı ise alnın sağ tarafındaki çatal motifidir (Gross 1940, s. 101-102, lev. 27b; İnan ve Rosenbaum 1979, ss. 93-94, lev. 35, res. 3-4; Tepebaş ve Durugönül 2013, s. 74). III. tip portrelerindeki gibi bu çatal motifinden soluna doğru taranan saç buklelerinin de uç kısmı dalgalıdır. Atina Piraeus ve Silifke Müzeleri'nde korunan Traianus portrelerindeki saç modeli de bu tipe örnektir (Gross 1940, ss. 101-102, lev. 27b; İnan ve Rosenbaum 1979, ss. 93-94, lev. 35, res. 3-4; Tepebaş ve Durugönül 2013, s. 74).

Yönetimde kaldığı süre boyunca birçok portre tipiyle temsil edilen imparator, Parth ayaklanmalarıyla mücadele etmek için çıktığı seferin geri dönüşünde MS 117 yılında Selinus'ta (Gazipaşa) ölmüştür (Dio 1925, s. 425; Özgan 2013, s. 68). Birden çok portre tipine sahip bu imparatorun, portre tiplerinin tanımlanmasındaki en önemli etken saç stilinde yorumlanabilen farklılıklardır. Saç stilinin tasarımındaki bu farklılıklar dışında portre tiplerinin tümünde saç bukleleri başa yapışık, uzun, hacimli ve düzdür. Saç stilindeki bu benzerliklerle birlikte ciddi yüz ifadesi, çatık kaşlar, çökük yanaklar ve belirgin elmacık kemikleri, burun kanatlarının her iki yanından ağız çizgisine kadar inen derin kanallar, ince dudaklar, geniş üst dudak alanı ile geriye doğru çekik dolgun ve yuvarlak çene, imparatorun portre tiplerindeki ortak karakteristik özelliklerdendir.

İrdelenen erkek başındaki saç stili de, I. tipteki Traianus portresindekilerle benzerdir. Yorumlanan saç stiliyle Traianus (MS 98-117) dönemine tarihlendirilen erkek başı, özel bir portredir. Çünkü Burdur eserindeki düz, dar ve geniş alın, açık ve iri gözler, kısa ve kalın burun, dar üst dudak alanı ile üst dudakın fiyonk biçiminde olması, portresi yapılan kişiyi, imparator Traianus'tan ayırmaktadır. Kendine özgü bu karakteristik özellikler de göstermektedir ki erkek başı, Traianus döneminde imparatorun I. tip portrelerinden öykünülerek yontulmuştur.

Ayrıca erkek başındaki karakteristik özellikler, Neoklasizmin etkilerinden uzak gerçekçi bir şekilde aktarılmıştır. Bu üslup özelliği de imparator Traianus'un sanatsal tercihinin bir yansımasıdır ve onun döneminin portrelerinde, idealize unsurlar söz konusu değildir (Özgan 2013, ss. 73-74; Durugönül 2021, s. 102). Örneğin, imparatorun ölümü sonrasında tahta çıkacak olan Hadrianus (MS 117-138) döneminde ise Neoklasizm etkilidir (Özgan 2013, ss. 134-136; Durugönül 2021, s. 165). Bu da portresi yapılan kişinin karakteristik özelliklerinin güzelleştirilerek verilmesiydi. Kaleme alınan eserde ise portresi yontulan kişinin yüz hatlarının gerçekçi verilmesi de erkek başı için verilen dönemi desteklemektedir.

Aynı zamanda göz bebeği ve irisin işlenmediği erkek portresi, Hadrianus dönemi öncesindedir; çünkü göz bebeği ve iris, MS 130 yıllardan itibaren ilk kez portre sanatında tek matkap darbesiyle işlenmiştir (Wegner 1956, ss. 40, 61-62, lev. 24-25a). Böylelikle saç stiliyle

birlikte göz bebeği ve irisin işlenmemesi ile yüz hatlarının aktarılışındaki üslup özellikleri de erkek portresinin, Traianus dönemine tarihlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

Son olarak ise erkek portresindeki açık, iri ve pompeli olarak aktarılan gözler de portrenin korunduğu bölgenin yerel özelliği olmalıdır; çünkü Pisidia Bölgesi'nden ele geçen ve Burdur Müzesi'nde korunan mezar stellerinde yer alan portrelerdeki göz plastiğinin işlenişinde de benzer işçilik görülmektedir (Bağlıbel 2018, s. 116, 148). Bu durum da Traianus dönemi portresinin, bölgeden kolaylıkla temin edilebilecek bir malzemeyle yerel ustalar tarafından yontulduğunu gösterir. Eserin boyutu ve bağımsız yontulmuş olunması da portrenin bir mezar stelinde kullanımından ziyade ev konteksinden ele geçmiş olabileceği ihtimalini güçlendirir.

SONUÇ

İyi durumda korunan ve kısmen renklenmenin görüldüğü eserdeki dar alın, iri ve açık gözler, etli üst göz kapakları, dar üst dudak alanı ve üst dudağın fiyonk şeklinde olması gibi karakteristik özellikler, portresi yapılan kişinin kendine has tanımlayıcı özelliklerindedir. Bu karakteristik özellikler de portresi yapılan kişiyi, tarihlendirildiği dönemin imparator portresinden ayırmaktadır ve bu yüzden ele alınan erkek başı, özel bir portre olarak yorumlanmıştır. Erkek başındaki saç stili de verildiği dönemin imparator portreleriyle karşılaştırılarak bir tarihlendirme yapılmıştır. Önerilen bu dönem yüz hatlarındaki karakteristik özelliklerinin aktarılışındaki üslup özelliğiyle de desteklenmiştir. Bilinmektedir ki Roma İmparatorluk dönemi portre sanatının tanımlanmasına imkan veren döneminin imparator ve imparatoriçesinin saç stili/modasıyla birlikte imparatorun sanatsal tercihiydi. Kent Roma'da üretilen imparator portreleri, eyaletlere gönderilmekteydi. Bu durum da resmi portrelerdeki saç stili/modasının, döneminin portre sanatının yorumlanmasına imkân vermektedir. İrdelenen portredeki başa yapışık, alınına doğru taranan hacimli, uzun ve düz saç bukleleri de MS 98-117 yıllarında hüküm süren imparator Traianus'un portrelerinde görülmektedir. Hayatı boyunca birçok portre tipiyle temsil edilen imparatorun portre tiplerindeki ciddi yüz yapısı, çatık kaşlar, belirgin elmacık kemikleri, çökük avurtlar, burun kanatlarının her iki yanından ağız çizgisine kadar inen derin kanallar ve geniş üst dudak alanı, Traianus'u tanımlayan ortak karakteristik özelliklerindedir. İmparatorun I. tip portreleri, MS 96-98 yıllarında yönetimde yer alan imparator Nerva'nın, Traianus'u yönetim ortağı olarak ilan etmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır ve imparatorun hükümranlığının erken yıllarında da görülür. Bu portre tipinde de başa yapışık, düz, uzun ve hacimli saç tutamları, alın merkezinde küçük bir çatal motifi oluşturmaktadır. İrdelenen portrede de tasarlanan benzer saç stiline, Traianus'un I. tipteki portrelerinden öykülediği görülür. Bu saç stiliyle imparatorun hükümranlık yıllarına tarihlendirilen eserdeki yüz hatlarının aktarılışındaki üslup özelliği de önerilen dönem açısından önemlidir; çünkü imparatorun ölümü sonrasında yönetime geçen Hadrianus (MS 117-138) ve onun döneminde, imparatorun sanatsal tercihinin doğal bir sonucu olarak döneminin portre sanatında Neoklasizm söz konusudur. Bu da portresi yapılan kişinin yüz hatlarının idealize edilerek aktarılmasıydı. Traianus dönemi portrelerinde ise Neoklasizm söz konusu olmamasından dolayı portresi yapılan kişilerin karakteristik özellikleri gerçekçi aktarılmaktaydı. Saç stili ve karakteristik özelliklerinin Neoklasizmden uzak gerçekçi bir şekilde aktarılmasıyla birlikte Traianus döneminde ve onun I. tip portrelerinden esinlenerek yontulan eserde, göz bebeği ve irisin işlenmemiş olunması da önerilen dönem açısından önemlidir. Ayrıca boyutuyla birlikte

bağımsız çalışılmasından dolayı da her ne kadar mimari yapı bağlantısı bilinmese de ele geçiş yeri bir ev konteksi olmalıdır. Ayrıca bölgede kolaylıkla temin edilebilecek malzemeden yontulan erkek portresindeki iri, pompeli ve açık gözler ise bölgenin plastik sanatındaki yerel unsurlardandır. Pisidia Bölgesi mezar stellerinde de gözlemlenen bu üslup özelliği, yontulan portrenin Burdur ya da yakın çevresinden keşfedildiği gösterir.

KAYNAKÇA

- Arılı, Y. (2020). *Flaviuslar ve Traian dönemleri Anadolu portre sanatı*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Aurenhammer, M. (2018). The sculpture. In F. Krinzinge (Ed.). *Ephesos architecture, monuments & sculpture* (pp. 172-231). Ertuğ ve Kocabıyık Yayınevi.
- Bağlıbel, S. (2018). *Burdur Arkeoloji Müzesi'nden bir grup adak ve mezar steli*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bennet, J. (1997). *Trajan optimus princeps: a life and times*. Loutledge.
- Bernoulli, J. J. (1891). *Römische ikonographie: die bildnisse der Römischen Kaiser II. Von Galba bis commodus*. Union Deutsche Verlagsgesellschaft.
- Chamay, J., Frel, J. & Maier, J. L. (1982). *Le monde des césars: portraits Romains*. Hellas et Roma.
- Çalık, A. (1997). *Roman imperial sculpture from cilicia: Volume I-II*. Doktora Tezi, London University, Londra.
- Dinç, M. (2015). Manisa Müzesi'ndeki Hellenistik-Roma Dönemi heykelleri. In S. Durugönül (Ed.). *Manisa Müzesi heykeltıraşlık eserleri* (pp. 27-96). Oksijen Basım ve Matbaacılık.
- Dio, C. (1925). *Dio's Roman history VIII*. E. Cary & H. B. Foster (Çev.). The Loeb Classical Library.
- Durugönül, S. (2021). *Roma devlet kabartmalarında propaganda ve sanat*. Bilgin Yayınları.
- Eckstein, F., & Beck, H. (1973). *Antike plastik im liebieghaus*. Liebieghaus Verlag.
- Erkoç, S. (2019). Side Tiyatrosu'ndan portre bir baş. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi/Mediterranean Journal of Humanities*, 9(2), 243-252. <https://doi.org/10.13114/MJH.2019.488>
- Fittschen, K. & Zanker, P. (1985). *Katalog der Römischen porträts in den Capitulinischen Museen und den anderen kommunalen sammlungen der Stadt Rom: Band I-Text*. Philipp von Zabern.
- Fittschen, K. & Zanker, P. (1985). *Katalog der Römischen porträts in den capitulinischen museen und den anderen kommunalen sammlungen der Stadt Rom: Band I-Tafeln*. Philipp von Zabern.

- Gökçe, N. (1957). *Ankara Traianus portresi: a portrait of Trajan recently discovered in Ankara*. Tarhan Kitabevi.
- Gross, W. H. (1940). *Bildnisse traians*. Verlag Gebr. Mann.
- Güven, B. A. (2014). *Pamphylia Bölgesi Roma Dönemi portreciliği*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnan, J., & Rosenbaum, E. A. (1966). *Roman and early Byzantine portrait sculpture in Asia Minor*. Oxford University Press.
- İnan, J., & Rosenbaum, E. A. (1979). *Römische und frühbyzantinische porträtplastik aus der Türkei-Text*. Philipp von Zabern.
- İnan, J., & Rosenbaum, E. A. (1979). *Römische und frühbyzantinische porträtplastik aus der Türkei-Tafeln*. Philipp von Zabern.
- Kleiner, D. E. E. (1992). *Roman sculpture*. Yale University Press.
- Kreilinger, U. & Turkowski, S. (2003). *Im anltitz der match: Römische kaiserportraits zu erlangen: Eine studentische ausstellung des instituts für klassische archäologie in Erlangen*. Bodner Pressath.
- Özgan, R. (2013). *Roma portre sanatı II*. Ege Yayınları.
- Roche, P. A. (2002). The public image of Trajan's family. *Classical Philology*, 97(1), 41-60. <https://doi.org/10.1086/449566>
- Smith, R. R. R., Dillon, S., Hallet, C. H., & vd. (2006). *Aphrodisias II: Roman portrait Statuary from Aphrodisias*. Verlag Philipp von Zabern.
- Smith, R. R. R. (2009). Aphrodisias'ta yapılan Roma portreleri ve mermer heykeltıraşlık. In R. R. Smith & J. L. Lenaghan (Eds.). *Aphrodisias'tan Roma portreleri: Roman portraits from Aphrodisias* (pp. 9-34). Yapı Kredi Yayınları.
- Smith, R. R. R. & Lenaghan, J. L. (2018). *Aphrodisias: city & sculpture in Roman Asia*. Ertuğ ve Kocabıyık Yayınevi.
- Tepebaş, U. ve Durugönül, S. (2013). Arkaik-Roma dönemi heykeltıraşlık eserlerinin kataloğu ve değerlendirilmesi. In S. Durugönül (Ed.), *Silifke Müzesi taş eserler kataloğu: Heykeltıraşlık ve mimari plastik eserler* (pp. 35-152). Biltur Basım.
- Wegner, M. (1956). *Das Römische herrscherbild: hadrian (Plotina. Marciana. Matidia. Sabina)*. Verlag Gebr. Mann.
- West R. 1941, *Römische porträt-plastik II*. F. Bruckmann K. G.